

بسم الله الرحمن الرحيم

تصاویر چند اشکال استاد حسینی قزوینی:

1. اکتفا به کتاب خدا در مفاد حدیث ثقلین
2. شان نزول آیه ابلاغ در عرفه
3. اشکال به شخصیت حضرت زهرا (سلام الله علیها)

تصاویر چند اشکال استاد محرمی:

1. تردید در برخی معجزات معصومین (علیهم السلام)
2. تعبیر عجیب از ادامه مسیر امام حسین (علیه السلام) بعد از شهادت مسلم

نقدهای استاد

حسینی قزوینی:

در ابتدای مناظره استاد حسینی قزوینی گفتند: از مولفین محترم تقاضا دارم انتقاداتی که صورت می گیرد اگر پاسخ های محکمی دارند نحن ابناء الدلیل این پاسخ ها را در اختیار ما و عزیزان حاضر و اساتید اعزه قرار بدهند و ما در برابر دلیل تسلیم محضیم. و اگر چنانچه پاسخ های قانع کننده ندارند من خواهش می کنم از هر گونه توجیه یا این که رسم است، اشکال ویراستار بوده، اشکال چاپی بوده و امثال این ها، این توجیهات و بهانه ها مشکلی را دوا نمی کند.

اکتفا به کتاب خدا در مفاد حدیث ثقلین (چاپ قدیم)

گفتار پانزدهم: گسترش و توسعه اسلام ۲۳۷

پیامبر ﷺ برای مباحله با اهل بیت خود که علی، فاطمه و حسن و حسین علیهم السلام بودند، خارج شد. مسیحیان نجران که در انتظار بودند، پیامبر با اصحاب خویش به مباحله آمد، چون پیامبر را همراه خانواده خود دیدند، حقانیت پیامبر ﷺ را پذیرفته و تسلیم شدند، با رسول خدا ﷺ صلح کردند.^۱ در آیه یاد شده مراد از «ابنائنا»: امام حسن و حسین علیهم السلام، مراد از «نسانای»: فاطمه زهرا علیها السلام و مراد از «انفسنا»: امام علی علیها السلام و رسول خدا ﷺ است که در حادثه مباحله حضور داشتند.

۴. حجة الوداع و غدیر خم

رسول خدا ﷺ در سال دهم هجری واپسین حج خود را انجام داد، آن حضرت با اعلان عمومی، مردم را آگاه کرد که قصد رفتن به حج دارد. در پی این اعلان، مردم بسیاری با ایشان همراه شدند.^۲ آن حضرت از این فراخوان عمومی قصد داشت برنامه‌های اساسی دین اسلام، به گوش همگان برسند. امام علی علیها السلام که برای ماموریت از جانب رسول خدا ﷺ به یمن رفته بود، در این هنگام بازگشت و در مکه به رسول خدا ﷺ پیوست.^۳

پیامبر ﷺ در عرفات خطبه‌ای خواند و بر حرمت خانه کعبه و حرمت خون، مال و آبروی مردم تأکید فرمود و اشاره کرد که ارتحال وی نزدیک است. در این خطبه، آن حضرت همه امور جاهلیت، مانند ربا، جابه‌جایی ماه‌های قمری «نسیئ» و خون‌های ریخته شده در جاهلیت را زیر پا نهاد و ملغی اعلام کرد. بر حقوق زنان و برابری مردم و برتری نداشتن عرب بر عجم تأکید کرد و فرمود: «چیزی در میان شما گذاشتم که اگر بر آن تمسک کنید، هرگز گمراه نخواهید شد و آن کتاب خداوند تبارک و تعالی است»^۴.

وقتی کاروان بزرگ حج در مسیر بازگشت به مدینه، در روز هجدهم ذی حجه به غدیر خم رسید، پیامبر ﷺ مأمور به ابلاغ رسمی جانشین خود شد. با نزول آیه ۶۷ سوره مائده: «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنْ

۱. یعقوبی، تاریخ، ج ۲، ص ۳۵۳؛ مفید، الارشاد، ج ۱، ص ۱۶۶؛ ابونعیم اصفهانی، دلائل، ج ۲، ص ۳۵۳.

۲. واقدی، المغازی، ج ۳، ص ۱۰۸۸؛ ابن جوزی، المنتظم، ج ۴، ص ۵.

۳. مفید، الارشاد، ج ۱، ص ۱۷۲.

۴. ابن هشام، السيرة النبوية، ج ۲، ص ۶۰۳؛ جاحظ، البيان والتبيين، ج ۲، ص ۲۲.

در چاپ جدید «عترتی» اضافه شده ولی همان دو منبع قبلی آمده

که کلمه «عترتی» را ندارند، درحالیکه این حدیث در منابع مهم شیعه و سنی به صورت

متواتر آمده است.

۲۰۸ تاریخ اسلام (۱) سیره رسول خدا ﷺ

پیامبر ﷺ در عرفات خطبه‌ای خواند و بر حرمت خانه کعبه و حرمت خون، مال و آبروی مردم تأکید فرمود و اشاره کرد که ارتحال وی نزدیک است. در این خطبه، آن حضرت همه امور جاهلیت، مانند ربا، جابه‌جایی ماه‌های قمری «نسین» و خون‌های ریخته شده در جاهلیت را زیر پا نهاد و مُلغی اعلام کرد. بر حقوق زنان و برابری مردم و برتری نداشتن عرب بر عجم تأکید کرد و فرمود: «دو چیز در میان شما گذاشتم که اگر بر آن تمسک کنید، هرگز گمراه نخواهید شد و آن کتاب خداوند تبارک و تعالی و عترتم، اهل بیت است».

وقتی کاروان بزرگ حج در مسیر بازگشت به مدینه، در روز هجدهم ذی حجه به غدیرخم رسید، پیامبر ﷺ مأمور به ابلاغ رسمی جانشین خود شد. با نزول آیه ۶۷ سوره مائده: «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ...»؛ ای پیامبر، آنچه از جانب پروردگارت به سوی تو نازل شده، ابلاغ کن و اگر چنین نکنی، پیامش را نرسانده‌ای. و خدا تو را از گزند مردم نگاه می‌دارد». آری، رسول خدا ﷺ مأمور شد در غدیرخم توقف کند و ولایت امیر مؤمنان علی (علیه السلام) را به‌طور رسمی و آشکار ابلاغ کند.

پیامبر ﷺ در خطبه‌ای که در این سرزمین ایراد کرد، دو چیز گران‌بها را به‌عنوان یادگار خود برای امت معرفی کرد: یکی کتاب خدا و دیگری عترت و اهل بیت خویش. آنگاه بازوی علی (علیه السلام) را گرفت و بالا برد و فرمود: «هر که من مولای اویم، این علی مولای اوست. خداوند او را دوست دار آن که وی را دوست دارد و دشمن دار آن که با وی دشمنی کند. یاری فرما آن که وی را یاری دهد و خوار ساز آن که او را خوار سازد».

پس از معرفی امیر مؤمنان علی (علیه السلام) به‌عنوان صاحب اختیار و مولای مسلمانان، آیه اکمال^۳ نازل شد و دین اسلام را کامل شده معرفی کرد.^۴ با انتخاب جانشین رسول خدا ﷺ، امید بیهوده دشمنان اسلام که می‌پنداشتند با درگذشت آن حضرت آیین اسلام پایان خواهد یافت به یأس و

۱. ابن هشام، السيرة النبوية، ج ۲، ص ۶۰۳؛ جاحظ، البيان والتبيين، ج ۲، ص ۲۲. برای اطلاع از متن صحیح این خطبه و تحریفی که در آن صورت گرفته، بنگرید: عاملی، الصحيح من سيرة النبي الاعظم ﷺ، ج ۳، ص ۷۶.

۲. یعقوبی، تاریخ، ج ۲، ص ۱۱۰؛ ر.ک: امینی، الغدير، ج ۱، ص ۹ به بعد.
۳. مائده، ۳: «الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا».
۴. یعقوبی، تاریخ، ج ۲، ص ۴۳؛ طبرسی، اعلام الوری، ج ۱، ص ۲۶۳.

شان نزول آیه ابلاغ در عرفه! (چاپ قدیم و جدید):

اگر شما توانستید در کتب شیعه در کتب سنی مستشرقین یک نفر پیدا کنید، بگوید آیه ابلاغ در عرفه نازل شده، من هر قدر جایزه بخواهید می دهم...

اعلام جانشینی

آخرین حج رسول خدا ﷺ در سال دهم هجری، به حجة الوداع شهرت یافت و بعد از ظهر روز

۱. مفید، همان، ص ۱۶۸.
۲. واقدی، المغازی، ج ۳، ص ۹۸۴-۱۰۷۹.
۳. احمدی میانجی، مکاتیب الرسول، ج ۱، ص ۲۸۳.
۴. ابن هشام، السيرة النبوية، ج ۱، ص ۸۷؛ واقدی، المغازی، ج ۳، ص ۹۸۸.
۵. ابن سعد، الطبقات الكبرى، ج ۲، ص ۱۲.
۶. طبری، تاریخ، ج ۳، ص ۱۳۲.
۷. مفید، الارشاد، ج ۱، ص ۱۵۹.
۸. مفید، همان، ص ۱۷۲-۱۷۳.
۹. نسائی، خصائص امیرالمؤمنین (علیه السلام)، ص ۹۴.

عرفه آن سال، آیه «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ»^۱ برای اعلام ولایت علی (علیه السلام) نازل شد. رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در هجدهم ذی حجه و در راه بازگشت از حج در نزدیکی جُحفه، در منطقه «غدیر خم» دستور داد تا همه حاجیان جمع شدند.^۲ آنگاه ضمن قرائت خطبه‌ای مفصل دست علی (علیه السلام) را بالا گرفت و با بیان «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاً فَعَلَيْ مَوْلَاةِ اللَّهِ وَاللَّهُمَّ وَالَا مِنْ وَالَاةِ وَعَادَ مِنْ عَادَاهُ»^۳، جانشینی علی را ابلاغ کرد. برپایه روایتی از امام صادق (علیه السلام)، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) درباره مفهوم «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاً فَعَلَيْ مَوْلَاةِ» فرمود: هر کس که من ولی او و به او سزاوارتر باشم، علی مولای اوست و او سزاوارتر از آنان به خودشان است.^۴

پس از این ابلاغ^۵ فرشته وحی با نزول آیه «الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا»^۶ خبر از اكمال دین داد. اصحاب رسول خدا (صلی الله علیه و آله) یکی پس از دیگری نزد امام علی (علیه السلام) رفتند و انتصاب ایشان را به مقام ولایت تبریک گفتند و بیعت کردند^۷ و برخی نیز به مخالفت پرداختند.^۸ به روایتی، رسول خدا (صلی الله علیه و آله)، در این روز برای علی (علیه السلام) عمامه بست.^۹ واقعه غدیر از مهم‌ترین حوادث تاریخ اسلام است که منابع گوناگون شیعه و سنی، شامل منابع حدیثی،^{۱۰} تاریخی،^{۱۱} جغرافیایی،^{۱۲} رجال و تراجمی،^{۱۳} تفسیری^{۱۴} و کلامی^{۱۵} آن را نقل کرده و

۱. مائده، ۶۷.

۲. طبرانی، المعجم الکبیر، ج ۵، ص ۱۷۲.

۳. کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۲۸۷؛ ترمذی، سنن، ج ۵، ص ۶۳۳؛ طبرانی، المعجم الکبیر، ج ۵، ص ۱۶۶.

۴. کوفی، مناقب الامام امیر المؤمنین (علیه السلام)، ج ۱، ص ۲۰۱ و همان، ج ۲، ص ۲۴۶.

۵. ابن حجر، الاصابه، ج ۴، ص ۲۳.

۶. مائده، ۳.

۷. احمد بن حنبل، مسند، ج ۶، ص ۴۰۱.

۸. کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۲۹۵ و ر.ک: مرتضی عاملی، الغدیر و المعارضون.

۹. زرنندی، نظم در السمعین، ص ۱۱۲.

۱۰. طایلسی، مسند، ص ۲۳ و ترمذی، سنن، ج ۵، ص ۲۹۷.

۱۱. بلاذری، الانساب الاشراف، ج ۲، ص ۱۰۴؛ یعقوبی، تاریخ، ج ۲، ص ۴۳ و مسعودی، مروج الذهب، ج ۲، ص ۲۹۰.

۱۲. مسعودی، التنبيه والاشراف، ص ۲۲۱ و ابوریحان بیرونی، الآثار الباقیه، ص ۴۲۹.

۱۳. ابن عبد البر، الاستیعاب، ج ۳، ص ۱۰۹۹؛ ابن اثیر، اسد الغابه، ج ۱، ص ۱۷۶.

۱۴. منسوب به امام حسن عسکری (علیه السلام)، تفسیر، ص ۱۱۲ و طبری، جامع البیان، ج ۴، ص ۱۰۲.

۱۵. طحطاوی، مشکل الآثار، ج ۲، ص ۲۱۱.

درس پنجم

حجۃ الوداع و رحلت رسول خدا ﷺ

در این درس مهم‌ترین حوادث اواخر دوران زندگی رسول خدا ﷺ مانند: حجۃ الوداع، اجتماع عظیم در غدیر خم، بیماری و رحلت رسول خدا ﷺ؛ تجهیز آن حضرت از سوی علی (علیه السلام) سقیفه بنی ساعده و آثار و پیامدهای آن، تحلیل و بررسی می‌شوند.

حجۃ الوداع و غدیر خم

سال دهم هجری رسول خدا ﷺ آخرین حج خود را انجام داد که به حجۃ الوداع شهرت یافت. بعد از ظهر روز نهم به هنگام وقوف در عرفه، آیه ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾^۱ نازل شد و به رسول خدا ﷺ فرموده شد تا ولایت علی (علیه السلام) را اعلام کند. رسول خدا ﷺ حج خود را به پایان برد و در هجدهم ذی حجه سال دهم هجری، و در راه بازگشت از حج در ناحیه رابغ و نزدیکی وادی جُحفه، در منطقه‌ای به نام «غدیر خم» مأموریت خود را به انجام رساند. آن حضرت در واکنش به فرمان الهی، در غدیر خم دستور توقف حاجیان را داد، تا آنان را جمع کند^۲ و پیش از جدا شدن از اجتماع بزرگ مسلمانان، فرمان الهی را ابلاغ کند، به این منظور پیش رفتگان را فراخواند و صبر کرد تا عقب‌ماندگان نیز رسیدند و حتی از اینکه مردم از آن حضرت فاصله گرفته بودند گلایه کرد.^۳ پس از اجتماع مسلمانان بر بالای انبوهی از جهاز شتران، حضور یافت و ضمن قرائت خطبه‌ای مفصل درباره امور مهم مسلمانان و بیان امر الهی در تبعیت مسلمانان از علی (علیه السلام)، دست او را گرفت و فرمود: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاً فَقُلْتُ مَوْلَاهُ».^۴ پس از

۱. مائده، ۶۷.

۲. طبرانی، المعجم الکبیر، ج ۵، ص ۱۷۲.

۳. همو، مسند الشامیین، ج ۳، ص ۲۲۳.

۴. کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۲۸۷؛ ترمذی، سنن، ج ۵، ص ۶۳۳؛ طبرانی، المعجم الکبیر، ج ۵، ص ۱۶۶.

اشکال به شخصیت حضرت زهرا (سلام الله علیها):

گفتار هفدهم: زندگانی حضرت زهرا (ع)
۲۶۷

اجتماعی مدینه است.

۱-۲ ازدواج و همسر داری

فاطمه به اعتبار پدر، دارای موقعیت اجتماعی والایی در جامعه برد، از این رو خواستگاران از میان بزرگان قریش داشت. هنگامی که فاطمه به ازدواج علی (ع) درآمد، همان خواستگاران سخن به اعتراض گشودند که پیامبر فرمود: این ازدواج به امر الهی بوده است.^۱ رقبای امام علی (ع)، این ازدواج را یکی از امتیازهای آن حضرت برمی شمردند و حاضر بودند بیشترین اموال خود را صرف کرده و این امتیاز را از آن خود سازند.^۲ امام علی (ع) نیز در سخنان خود بر این همسری افتخار می کرد.^۳ پیامبر به فاطمه فرمود: بهترین اهل خود را به همسری وی در آورده است.^۴ پیامبر هنگام ازدواج فاطمه، با توجه به ناداری مالی امام علی (ع)، از ویژگی ها و امتیازهای دیگری، همچون پیشگاهی در اسلام، دانش و حلم و بردباری او برای فاطمه سخن گفت.^۵ در روایات بر اینکه فاطمه و علی کفهوم بودند تأکید شده است.^۶

میان عقد فاطمه و ازدواج وی حدود یک سال فاصله افتاد. عقد ایشان در سال اول حضور مسلمانان در مدینه و قبل از جنگ بدر (در ماه رمضان) رخ داد و ازدواج ایشان پس از جنگ بدر و در ماه ذی الحجه سال دوم هجری صورت گرفت.^۷

مهر و جهاز فاطمه (ع): حضرت علی (ع) زره سنگین خود (درع خُطْمِیّه) را به عنوان مهر فاطمه قرار داد. این زره به ۴۸۰ یا ۵۰۰ درهم فروخته شد.^۸ این مقدار مهر، معادل مهر السنه

۱. صدوق، عیون اخبار الرضا (ع)، ج ۱، ص ۱۷۷؛ ابن سعد، الطبقات الکبری، ج ۸، ص ۱۶؛ کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۳۷۸.

۲. حاکم نیشابوری، المستدرک علی الصحیحین، ج ۳، ص ۱۲۵.

۳. صدوق، معانی الاخبار، ج ۱، ص ۵۸.

۴. ابن سعد، الطبقات الکبری، ج ۸، ص ۲۰.

۵. طبرانی، المعجم الکبیر، ج ۱، ص ۹۴؛ خطیب بغدادی، تاریخ بغداد، ج ۴، ص ۴۱۸؛ ابن عساکر، تاریخ مدینه دمشق، ص ۴۲، ص ۱۳۵.

۶. مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۴۱.

۷. مقدسی، البدء و التاریخ، ج ۵، ص ۲۰؛ مسعودی، مروج الذهب، ج ۲، ص ۲۸۲؛ ابن شهر آشوب، مناقب آل أبی طالب، ج ۳، ص ۳۴۹.

۸. بلاذری، انساب الاشراف، ج ۱، ص ۱۷۹؛ طبرانی، المعجم الاوسط، ج ۳، ص ۱۸۴؛ بیهقی، السنن الکبری، ج ۷، ص ۲۳۴.

نقد: اگر این را یک دختر شیعه ملاحظه کند یا دختر رسول الله دنبال یک همسر خوش تیپ، ثروتمند می گردد چرا ما از این روش استفاده نکنیم.

افزون بر این، مطالب ناراحت کننده موجود درباره شخصیت حضرت علی (علیه السلام) در این آدرس معجم کبیر طبرانی است و نقدهای رجالی و سندی مهم دیگری نیز افزودند.

در کتاب درسی نیاید یک روایتی که این چنین آزاردهنده است اعصاب را و آن هم با این سند انسان بیاید.

حجه الاسلام دكتر محرمى : به محكمات بچسبیم،
متشابهات مال مرحله آموزش نیست.

عدم ذکر شکافته شدن کعبه در چاپ قبلی و ذکر با تردید در چاپ جدید:

درس دوم

امام علی (علیه السلام) از ولادت تا امامت

پس از بررسی منابع، در این درس به زندگانی امیرمؤمنان علی از تولد تا امامت و خلافت آن خواهیم پرداخت. موضوعاتی مانند تولد حضرت علی در کعبه، پرورش او در دامان پرمهر رسول خدا، نام، القاب، کنیه‌ها و تعداد همسران و فرزندان آن حضرت در این درس بررسی خواهد شد.

زیست‌نامه

ولادت

در مورد روز ولادت امیرمؤمنان (علیه السلام) اختلاف قابل توجهی نیست. آن حضرت در روز جمعه، سیزدهم ماه رجب، و سی سال پس از عام الفیل، یعنی ده سال پیش از بعثت رسول خدا (صلی الله علیه و آله) داخل کعبه^۱ به دنیا آمد. **شیخ صدوق و شیخ طوسی و دیگر دانشمندان با اسناد مختلف چگونگی این ماجرا و شکافته شدن دیوار کعبه و ورود مادر مکرم امیرالمومنین (علیه السلام) به درون کعبه را روایت کرده‌اند.**^۲ از آثار جامع در باره مکان ولادت حضرت علی کتاب «علی ولید الکعبه»^۳ است.

۱. کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۴۵۲؛ مسعودی، مروج الذهب، ج ۲، ص ۳۴۹؛ مفید، الارشاد، ج ۱، ص ۵.
۲. صدوق، الامالی، ص ۱۳۲، مجلس ۲۷ و همو، معانی الاخبار، ص ۶۲ و همو، علل الشرائع، ج ۱، ص ۱۳۵-۱۳۶؛ طوسی، الامالی، ص ۷۰۶-۷۰۷؛ فتال نیشابوری، روضه الواعظین، ج ۱، ص ۷۶-۷۷؛ طبری آملی شیعی، بشاره المصطفی، ص ۷-۸.
۳. ر.ک: اردوبادی، علی ولید الکعبه؛ یگانه مولود کعبه، ترجمه عربی.

مسعودی تولد امام را در کعبه دانسته^۱ و حاکم نیشابوری (م ۴۰۵ق)، بر این مطلب ادعای تواتر کرده است.^۲ پیش از حاکم، ابن قفال شافعی (م ۳۶۵ق)^۳ و بعد از او ابن مغازی (م ۴۸۳ق)^۴ و مورخان و محدثان بسیاری^۵ به گزارش تفصیلی تولد آن حضرت در داخل کعبه پرداخته‌اند. سید حمیری (۱۰۵-۱۷۹ق) از شعرای شیعه نیز در مدح ولادت آن حضرت در داخل کعبه چنین سروده است:

وَلَدَتْهُ فِي حَرَمِ الْإِلَهِ وَ أَمْنِهِ
وَالْبَيْتِ حَيْثُ فَنَاءَهُ وَالْمَسْجِدُ^۶

شیخ مفید^۷ گوید: قبل و بعد آن حضرت، کسی جز او داخل کعبه متولد نشد.^۸ نخستین بار خلیفه بن خیاط^۹ و برخی دیگر^{۱۰} تولد آن حضرت را داخل شعب ابی طالب نقل کرده‌اند که افزون بر ضعف روایات آن،^{۱۱} با مکان ولادت رسول خدا ﷺ در شعب^{۱۲} اشتباه شده است. برخی درباره علت ورود فاطمه بنت آسد به داخل کعبه گفته‌اند که چون درد زایمان وی فرا رسید، برای زایمانی آسان داخل کعبه شد؛^{۱۳} و برخی نیز بر آن‌اند که با کمک و راهنمایی ابوطالب وارد کعبه شد.^{۱۴} رسول خدا ﷺ سپس مولود کعبه را با شادمانی در آغوش گرفت^{۱۵} و

۱. مسعودی، مروج الذهب، ج ۲، ص ۳۴۹.

۲. حاکم نیشابوری، المستدرک، ج ۳، ص ۴۸۳.

۳. ابن قفال، فضائل امیر المؤمنین (علیه السلام)، به نقل از: شوشتری، احقاق الحق، ج ۷، ص ۴۹۸.

۴. ابن مغازی، مناقب علی بن ابی طالب (علیه السلام)، ص ۷.

۵. برای نمونه ر.ک: ابن جوزی، تذکرة الخواص، ص ۲۰؛ شافعی گنجی، کفایة الطالب، ص ۴۰۷؛ زرندی، نظم دُزَر السَّمطین، ص ۸۰؛ ابن صَبَّاح، الفصول المهمة، ص ۱۴.

۶. ابن شهر آشوب، مناقب، ج ۲، ص ۱۷۵. مادرش او را در حرم امن الهی به دنیا آورد، که خانه آستانه و سجده گاه اوست.

۷. مفید، الارشاد، ج ۱، ص ۵.

۸. خلیفه بن خیاط، تاریخ، ص ۱۲۰.

۹. ابن عساکر، تاریخ مدینة دمشق، ج ۴۲، ص ۵۷۵.

۱۰. ابن عبد البر، الاستیعاب، ج ۴، ص ۱۸۰۷؛ ذهبی، تاریخ الإسلام، ج ۱۰، ص ۳۰۲؛ صالحی شامی، سبیل الهدی، ج ۱، ص ۱۷۹.

۱۱. ابن عبد البر، الاستیعاب، ج ۱، ص ۳۰.

۱۲. قتال نیشابوری، روضة الواعظین، ص ۸۱.

۱۳. همان.

۱۴. اربلی، کشف الغم، ج ۱، ص ۱۹ و ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۱۳، ص ۲۰۸.

تردید در معجزه ای دیگر با تعبیر کنایی به شیخ صدوق:

زندگانی رسول خدا ﷺ از تولد تا بعثت ۵۵

سفر اول رسول خدا ﷺ به شام؛ درباره سفر اول رسول خدا ﷺ به شام، هفت روایت به صورت های گوناگون در منابع تاریخی و حدیثی ذکر شده است، اما اسناد و مدارک این روایات، غیر قابل اعتماد است،^۱ و از نظر متن نیز در آنها اختلاف هایی وجود دارد که سبب تضعیف آنها شده است.^۲ طبری،^۳ ابن جوزی^۴ و ابن سعد^۵ گزارش سفر نخست آن حضرت به شام را از ابن اسحاق نقل کرده است که از جهت سند شناسی تضعیف شده است.^۶ همچنین بعضی از کتاب های تاریخی، سند روایت ابن اسحاق را به استادش عبدالله بن ابی بکر بن حزم انصاری^۷ می رسانند که باز هم قابل اعتماد نیست.^۸

طبری، روایت دومی نیز از سفر نخست رسول خدا ﷺ به شام آورده که احتمالاً از سنن ترمذی است و با سند منقطع به ابوموسی اشعری می رسد که از نظر علم رجال، از اقسام اسناد ضعیف است؛ زیرا ابوموسی ده سال پیش از بعثت متولد شده و داستان سفر پیامبر به شام، حدود سی سال پیش از بعثت اتفاق افتاده و ابوموسی اشعری در سال هفتم هجری به مدینه آمده است. از این رو، ابن کثیر^۹ نیز این حدیث را رد کرده است. ذهبی^{۱۰} نیز حدیث ابوموسی اشعری را از احادیث ناشناخته دانسته است.^{۱۱}

از منابع شیعه نیز صدوق^{۱۲} سفر نخست آن حضرت را به شام با تفصیل بیشتری نقل کرده و ابن شهر آشوب،^{۱۳} روایت هر دو سفر را از شیخ صدوق گرفته است. روایت صدوق مشتمل بر

۱. برای ضعف سند و ضعف برخی رجال سند ر.ک: مزی، تهذیب الکمال، ج ۸، ص ۳۸۰-۳۸۱؛ ذهبی، سیر اعلام النبلاء، ج ۵، ص ۳۱۴.

۲. طبری، تاریخ الأمم والملوک، ج ۲، ص ۲۷۸.
۳. همان.

۴. ابن جوزی، صفة الصفوة، ج ۱، ص ۳۲.

۵. ابن سعد، الطبقات الکبری، ج ۱، ص ۹۶.

۶. مزی، تهذیب الکمال، ج ۸، ص ۳۸۰-۳۸۱.

۷. طبری، تاریخ، ج ۲، ص ۲۸۰.

۸. ذهبی، سیر اعلام النبلاء، ج ۵، ص ۳۱۴.

۹. ابن کثیر، البدایة و النهایة، ج ۲، ص ۲۶۳.

۱۰. ذهبی، میزان الاعتدال، ج ۲، ص ۵۸۱.

۱۱. صده، ک...

غرایب و عجایبی است؛ مانند باریدن میوه از ابرها، حرکت کردن صومعه راهب به طرف رسول خدا ﷺ همانند حرکت چارپا، میوه‌های تابستانی و زمستانی آوردن درختان خشک شده، سرسبز شدن همه جا، بشارت راهب به ولادت حضرت علی علیه السلام و ایمان او به حضرت محمد صلی الله علیه و آله.

به نظر می‌رسد گزارش صدوق از سفر نخست آن حضرت، ترکیبی از روایات متعدد است؛ زیرا قسمت آخر روایت سفر اول را که صدوق به عنوان ادامه روایت اول ذکر کرده، ابن شهر آشوب بعد از سفر دوم پیامبر و به عنوان روایت سفر دوم و به صورت روایتی مستقل آورده است.

گفتنی است در کتاب‌هایی مانند انساب الاشراف^۱ داستان سفر حضرت به شام، بسیار خلاصه‌تر از آنچه در تاریخ طبری و سیره ابن هشام آمده، ذکر شده است.

به هر حال برخی از محققان^۲ در اصل وقوع سفر اول به دیده تردید نگریسته‌اند و برخی نیز ضمن انکار اصل این سفر، درباره شگفتی‌هایی که در این سفر برای آن حضرت ذکر شده، چنین گفته‌اند: آیا ممکن است کاروان^۳ انفری بازرگانان مکه، در زمانی که محمد صلی الله علیه و آله کودکی خردسال بیش نبود، صومعه‌ای را که با خشوع و احترام به پیشگاه محمد صلی الله علیه و آله می‌آید، درخت خشکی را که به خاطر آنان سه نوع میوه از میوه‌های تابستانی و زمستانی بر آن ظاهر می‌شود، ابری را که در سرتاسر آن صحرای پهناور با آنان حرکت می‌کند، حوض‌های آبی که آب گوارا از آنها می‌جوشد، آن هم در آن صحرای خشک که هیچ چیز جز ترس مرگ ناشی از تشنگی به اندیشه مسافران و رهگذران خطور نمی‌کند، راهبان و کشیشانی را که با شور و شوق به سوی وی می‌آیند تا محمد صلی الله علیه و آله را ببینند و از مشاهده سیمای او تبرک بجویند و... مشاهده کرده باشند، با وجود این، موضع آنان در مورد او هیچ تغییری نیابد و دیدگاه‌های آن جمع درباره او با آنچه پیش‌تر بوده تفاوتی نکند؟ آیا ممکن است چنین حوادثی در حضور و در مقابل دیدگان ۱۷۰ تن از بازرگانان مکه رخ دهد، اما جز راویانی چند آن را روایت نکنند؟^۴

روایت دیدار پیامبر صلی الله علیه و آله با بحیرای راهب، دست‌مایه برخی از خاورپژوهان قرار گرفته و آنان

۱. بلاذری، انساب الاشراف، ج ۱، ص ۱۰۵.

۲. ر.ک: جعفر مرتضی عاملی، الصحیح من سیرة النبی الاعظم صلی الله علیه و آله، ج ۲، ص ۹۵.

۳. معروف حسنی، اخبار و آثار ساختگی، ص ۲۵۲.

تعبیر عجیب از ادامه مسیر امام حسین (علیه السلام) بعد از شهادت مسلم (چاپ قدیم و جدید):

۱۲۸ تاریخ اسلام (۲) زندگانی ائمه (علیهم السلام) جلد اول

عبدالله مبنی بر قطع سهمیه افراد شورشی از بیت المال، کم‌کم بیشتر محاصره کنندگان قصر، گریختند سرانجام مسلم تنها ماند و در صبح روز نهم ذی حجه دستگیر شده و به شهادت رسید. از آن سو، امام حسین (علیه السلام) پس از رسیدن نامه مسلم در روز هشتم ذی حجه (همان روزی که مسلم در کوفه قیام را آغاز کرد)، از مکه به سوی کوفه حرکت کرد. با اینکه عمرو بن سعید تلاش زیادی نمود که حتی با اعطای امان نامه امام حسین (علیه السلام) را از رفتن به کوفه، باز دارد، اما امام قبول نکرد. در طول راه در منزلگاه‌های مختلف بسیاری از اعراب قبائل به گمان اینکه امام در کوفه به قدرت خواهند رسید به کاروان امام اضافه شدند.

در منزلگاه ثعلبیه (تقریباً در شمال عربستان کنونی و قبل از مرز عراق)، خبر شهادت مسلم به امام حسین (علیه السلام) رسید و ایشان با اعلام عمومی آن، اجازه مرخص شدن افرادی را که به طمع مادی با امام همراه شده بودند، صادر کردند، در نتیجه تنها عده‌ای که از مکه همراه امام بودند و شمار کمی از افراد اضافه شده در میان راه، باقی ماندند. امام حسین (علیه السلام) با مشورت با همراهان و با این استدلال که امام (علیه السلام) همانند مسلم نیست، بلکه با ورودش به کوفه، اوضاع تغییر خواهد کرد و نیز اصرار برادران مسلم بر انتقام گرفتن از خون برادر، امام حسین (علیه السلام) به سفر خود ادامه داد. به‌ویژه آنکه در عمل نیز راه برگشت به مکه و مدینه مسدود بود و امید موفقیت در کوفه، بیشتر از آن دو شهر ارزیابی می‌شد.

چند منزل بعد، در منزلگاه شراف (تقریباً در مرز عراق و عربستان فعلی)، کاروان امام حسین (علیه السلام) با نخستین گروه از سپاهیان اعزامی عبدالله بن زیاد، به فرماندهی حرّ بن یزید ریاحی، روبه‌رو شد. سپاه حر از حرکت سپاه امام (علیه السلام) جلوگیری کرد. امام حسین (علیه السلام) با این استدلال که کوفیان به من نامه نوشته و مرا برای ریاست بر خود دعوت کرده‌اند، حال اگر آمدن مرا خوش نمی‌دارند، از همین راهی که آمده‌ام، باز می‌گردم. قصد داشت به منطقه‌ای دیگر برود سرانجام به پیشنهاد حر، قرار شد، کاروان امام با همراهی سپاه وی به راهی که نه سوی کوفه و نه سمت دیگر کوفه حرکت کرد. پس از چند منزل در روز دوم محرم سال ۶۱ق، نامه‌ای از عبدالله مبنی بر لزوم ممانعت از حرکت کاروان امام حسین (علیه السلام) و محاصره آنان برای رسیدن لشکر اصلی کوفه به حر رسید، از این رو، حر در منزلگاه کربلا (واقع در حدود ۸۰ کیلومتری شمال غربی کوفه) مانع از حرکت کاروان امام حسین (علیه السلام) شد. روز بعد عمر بن سعد بن ابی وقاص با ۴ هزار نفر برای بر عهده گرفتن مسئولیت جنگ با امام حسین (علیه السلام) وارد کربلا شد.

چاپ جدید

سیر وقایع قیام امام حسین (علیه السلام) و پیامدهای قیام عاشورا ۱۶۱

گمان اینکه امام در کوفه به قدرت خواهند رسید به کاروان امام اضافه شدند.

در منزلگاه ثعلبیه (تقریباً در شمال عربستان کنونی و قبل از مرز عراق)، خبر شهادت مسلم به امام حسین (علیه السلام) رسید و ایشان با اعلام عمومی آن، اجازه مرخص شدن افرادی را که به طمع مادی با امام همراه شده بودند، صادر کردند، در نتیجه تنها عده‌ای که از مکه همراه امام بودند و شمار کمی از افراد اضافه‌شده در میان راه، باقی ماندند. امام حسین (علیه السلام) با مشورت با همراهان و با این استدلال که امام (علیه السلام) همانند مسلم نیست، بلکه با ورودش به کوفه، اوضاع تغییر خواهد کرد؛ به‌ویژه آنکه در عمل نیز راه برگشت به مکه و مدینه مسدود بود و امید موفقیت در کوفه، بیشتر از آن دو شهر ارزیابی می‌شد، راهی کوفه شد.

چند منزل بعد، در منزلگاه شراف (تقریباً در مرز عراق و عربستان فعلی)، کاروان امام حسین (علیه السلام) با نخستین گروه از سپاهیان اعزامی عبیدالله بن زیاد، به فرماندهی حرّ بن یزید ریاحی، روبه‌رو شد. سپاه حر از حرکت سپاه امام (علیه السلام) جلوگیری کرد. امام حسین (علیه السلام) با این استدلال که کوفیان به من نامه نوشته و مرا برای ریاست بر خود دعوت کرده‌اند، حال اگر آمدن مرا خوش نمی‌دارند، از همین راهی که آمده‌ام، باز می‌گردم. قصد داشت به منطقه‌ای دیگر برود، اما حر قبول نکرد و گفت: من مأمورم تا تو را نزد عبیدالله ببرم. چون حضرت قبول نکرد، سرانجام به پیشنهاد حر، قرار شد، کاروان امام با همراهی سپاه وی به راهی که نه سوی کوفه و نه سوی مدینه می‌رود، حرکت کند تا تکلیف مشخص شود. در نتیجه کاروان امام حسین (علیه السلام) به سمت دیگر کوفه حرکت کرد. پس از چند منزل، در روز دوم محرم سال ۶۱ق، نامه‌ای از عبیدالله مبنی بر لزوم ممانعت از حرکت کاروان امام حسین (علیه السلام) و محاصره آنان برای رسیدن لشگر اصلی کوفه به حر رسید، ازاین‌رو، حرّ در منزلگاه کربلا (واقع در حدود ۸۰ کیلومتری شمال غربی کوفه) مانع از حرکت کاروان امام حسین (علیه السلام) شد. روز بعد، عمر بن سعد بن ابی وقاص با ۴ هزار نفر برای بر عهده گرفتن مسئولیت جنگ با امام حسین (علیه السلام) وارد کربلا شد.

(در زمان کوتاه جلسه اینها عمده اشکالات مطرح شده توسط استاد حسینی قزوینی و برخی اشکالات استاد محرمی بود، استاد حسینی قزوینی 200 اشکال برای طرح در جلسه داشتند که مجال طرح نبود، برای اطلاع بیشتر به متن کامل جلسه مراجعه کنید.)

(بعد از دیدگاه داوران) **استاد حسینی قزوینی): بنده این کتاب را برای تدریس (من عذر می خواهم عقیده خودم است) خلاف شرع بین می دانم چون به قدری مطالب نادرست انحرافی دارد ذهن طلبه را مشوش می کند؛ یکی دو تا نیست.....**

سوال (مقرر): چرا بی دقتی در سند مطالب مهم و بنیادین مثل حدیث ثقلین و شخصیت حضرت زهرا (سلام الله علیها) و مشتهبه آوردن معجزات حضرات معصومین (علیهم السلام) و دیگر مطالب تاریخی آن هم در کتاب درسی صورت می گیرد؟